

2 0 0 9

PREGÓ DE LA FIRA I FESTES DE L'ASCENSIÓ 2009
A CÀRREC DE LA SENYORA **MONTSERRAT LORENTE OLIVER**

PREGÓ DE LA FIRA I FES-
TES DE L'ASCENSIÓ 2009
A CÀRREC DE LA SENYORA
MONTSERRAT LORENTE OLIVER

2 0 0 9

PREGÓ DE LA FIRA I FESTES DE L'ASCENSÍO 2009
MONTSERRAT LORENTE OLIVER

EDICIÓ: AJUNTAMENT DE GRANOLLERS
DISSENY: AMADOR GARRELL
CORRECCIÓ: DOINA, SERVEIS LINGÜÍSTICS, SL

IMPRESSIÓ: IMPREMTA MUNICIPAL DE GRANOLLERS
DL: B-22.441-2009

Primer de tot, vull expressar el meu agraïment a l'alcalde, en Josep Mayoral, per haver-me convidat a pronunciar el pregó de la Fira i Festes de l'Ascensió d'enguany. Quan m'ho va dir, no nego que em va fer molta il·lusió, i, en la mateixa mesura, va ser una gran sorpresa. El fet és que vaig dir que sí i, contra el meu costum, ho vaig fer de seguida, sense pensar-m'hi gaire. Al cap de poc, ja feta un sac de nervis, em vaig preguntar per quin motiu havien acudit a mi, ja que hi ha moltes granollerines i molts granollerins que podrien ser ara en el meu lloc.

Crec que la resposta rau en el fet de ser algú que ha dedicat bona part de la vida a treballar en l'àmbit de l'educació. És, doncs, imagino, la meva condició de professora (o de mestra, si voleu), la que m'ha portat aquí. Per això, arribats en aquest punt, voldria tenir presents tants i tants mestres i educadors que tiren endavant amb entusiasme i convicció la seva feina, tan gratificant i, alhora, tan difícil.

Fa poc llegia al diari un article titulat “Geografies emocionals”, en què s’explicava que acaba d’aparèixer una nova revista anomenada *Emoció, Espai i Societat*. Un dels seus objectius és explorar les interaccions emotives entre la gent i els llocs. El mateix article també deia que, en una línia semblant, una institució italiana ha impulsat un concurs dirigit a les escoles que té per nom *Els llocs del cor*. Es tracta d’animar els alumnes a enviar, a una pàgina web, fotografies i textos referents a llocs que els “parlin” d’una manera especial, que els portin imatges o records, que els despertin emocions. Em va agradar aquesta idea de relació amb l’entorn, perquè és cert que la nostra memòria sempre dibuixa un mapa on situem les vivències personals o col·lectives. Unes experiències que sempre, al meu entendre, són emoció i aprenentatge.

La meua geografia és Granollers. Permeteu-me, doncs, que aquest pregó ressegueixi, des de la memòria, alguns perfils d’aquest territori emocional, d’espais i de persones de la nostra ciutat

Jo vaig tenir la sort de créixer al carrer d’Edison. En els anys de la meua infantesa, estava sense asfaltar i conservava a les parets les argolles on antigament fermaven les bèsties. Era, i és, un carrer molt petit, que sembla voler passar mig desapercebut. Quan en deies el nom, molta gent no sabia on situar-lo. I no obstant això, en el breu recorregut, hi trobaves el taller de can Vacca, la botiga del Faro, la sabateria de can Canal, la matalasseria de can Torrents i, fins i tot, els darreres de la Caixa. Entre el veïnat hi havia algunes iaies entranyables: la Pepeta, la Sra. Montserrat i la Teresina dels diaris, mestressa del quiosc de Can Sínia. Per a les poques criatures que hi vivíem, el carrer, tan petit, era com el pati de casa. Un pati amb parets altes i poc assolellat, però suficient per córrer i per jugar-hi. El pis que habitàvem era vell i atrotinat, i ple de degoters en dies de pluja, però quedava al cantó de llevant, i això vol dir que un dels dos balcons s’obria gairebé just damunt de l’antic bar de cal Manolo. És a dir, al davant de l’Europa.

Per a qualsevol granollerí, és fàcil d’imaginar el privilegi de tenir un balcó a la carretera. Per a nosaltres era un luxe fantàstic: molt millor que una tele, un mirador de privilegi. Quan t’abocaves a la barana, tot el batec de la ciutat entrava a casa. I sobretot, la festa.

En el meu record, el dia de l'Ascensió, amb la nit de Sant Joan i la diada de Reis – Sant Jordi encara lluitava a la cova del drac–, eren les festes més excitants i les més esperades, tot i que de l'Ascensió en guardo un regust agredolç, per haver-ne hagut de passar alguna covant el xarampió, o les angines, que sempre m'agafaven amb l'arribada de la primavera. Aleshores, el disgust era proporcional a la il·lusió amb què esperava aquells dies. Però, fos com fos, mai em perdia la passada, que era, amb la fira de bestiar i les atraccions, el que més m'agradava. I, de la desfilada, el carro de l'Agència que, rememorant la feina dels antics traguers, exhibia la seva destresa junt amb la força de la mitja dotzena de cavalls perxerons.

Aquella fira de la meva infantesa era d'olors intenses, de calor i de brogit de gent mudada de diumenge. Encara lluny de l'asèpsia d'èpoques més recents, i sense a penes problemes de trànsit rodat, el centre de la vila s'omplia de bestiar de tota mena. A la plaça dels Porcs, com el seu nom indica, s'hi mostraven els millors exemplars de l'espècie porcina –sempre hi havia alguna truja immensa envoltada d'una munió de garrinets, que mamaven amb un desfici admirable. L'antic parc i el carrer d'Espí i Grau s'omplien de mules i cavalls, de vaques, bous, ovelles, i d'aviram de tota mena: un autèntic paradís per a qualsevol criatura. Aquesta és, a grans trets, l'Ascensió que guardo a la memòria.

Als estius m'estava molt a casa dels avis, al carrer de Navarra. Molt a prop, al de Ricomà, hi havia un sabater que canviava novel·les i tebeos. La canalla del barri entràvem cada dia a la botiga i ens passàvem estones mirant bocabadats com treballava, assegut darrere d'una taula petita, dividida en múltiples capsetes de mides diferents que contenien tota mena de claus, puntes, coles, trossos de cuir, pinzells, gúbies diverses... que ell triava i anava fent servir amb una habilitat extraordinària. Quan ens cansàvem d'observar-lo, ens assèiem escampats per terra, vora la prestatgeria on reposaven ordenadament les piles de tebeos –números endarrerits, de cobertes gastades– i retrobàvem amb delit les aventures del Capitán Trueno, el dia a dia de la família Ulisses, els ginys tan divertits del professor Franz de Copenhague; les històries de Florita o Superman... Estic segura que allò va ajudar a fer néixer el nostre gust per la lectura, ni que fos com a pura evasió, com un passatemps imprescindible que alimentava somnis.

Alguns diumenges anàvem a la ràdio. L'emissora ocupava una part del local de la Falange, és a dir, l'antiga seu de la Unió Liberal, on és ara el museu. Allà un locutor força marxós dirigia un programa en què les nenes i els nens podíem dir poemes. Jo recordo haver après de memòria, i recitat, els famosos versos d'Espronceda que comencen dient: *Con diez cañones por banda/ viento en popa a toda vela...*, que molts anys després vaig reconèixer com un cant abrandat de llibertat... Santa innocència!

El meu primer contacte amb la poesia devia començar a l'escola, al col·legi de les monges carmelites, on vaig estudiar la primària i el batxillerat. Conservo una fotografia de quan tenia sis o set anys dient un poema en una festa al pati. Aprendre de memòria poemes, recitar versos o escoltar-los és una bona manera de començar a estimar-los. M'ha quedat, per exemple, la impressió que em va causar un rapsode recitant Lorca a la sala d'actes. Era *Llanto por la muerte de Ignacio Sánchez Mejías*. No vaig pas entendre gran cosa del que deia ni sabia copsar la insistència en allò de "*a las cinco de la tarde*", però em va impressionar la intensitat dels versos d'un poeta del qual no sabia res, en Federico García Lorca. Encara trigaria molt a poder conèixer els grans poetes catalans.

Altres diumenges anàvem al museu. No era el d'ara, que encara no existia, sinó l'antic, que ocupava l'espai de l'actual ambulatori. No era un lloc gens solemne, més aviat tenia un aire de misteri, amb sales molt poc il·luminades, com recloses. L'interior recordava les estances ombrívols d'una casa senyorial, sensació que completava el jardí de la part del darrere. Cada vegada que hi anàvem, ens aturàvem a l'habitació del llit de la Maria Antonieta, reina de França. Força anys després, em vaig assabentar que això de la "Maria Antonieta" no passava de ser una llegenda urbana i que el llit, en realitat, era una peça catalana del XVIII, policromada, molt bonica, per cert. Era tal la fascinació que em produïa aquell petit museu que una vegada m'hi vaig quedar tancada mentre tafanejava per aquí i per allà les monedes romanes, les armes antigues, els maniquins amb vestits d'època o les eines per feinejar al camp. Per sort, la sortida al jardí havia quedat oberta i vaig poder marxar saltant la porta de ferro que donava al carrer...

A la plaça de l'Església, durant els anys 1950, hi aterrava de tant en tant una companyia ambulat de teatre. Eren allò que en castellà se'n diu *cómicos de la legua*. El grup tenia per nom Teatro Portátil Hermanos Largo. Això de *teatro portátil* no deixa de tenir la seva gràcia, ara que associem la paraula a un objecte tan lleuger i manejable. Però bé, en aquells temps, succeïen aquestes paradoxes: hi havia grans embalums portàtils i *movimientos* del tot inamovibles. El fet és que l'arribada del "portàtil", que es va repetir durant algunes temporades, era un esdeveniment per als grans, però també per a la quitxalla. I, allà, hi vàrem tenir ocasió de veure, per primera vegada, sense entendre-la gaire, *La importancia de llamarse Ernesto*, d'Oscar Wilde. En castellà, per descomptat!

En canvi, no recordo haver entrat a l'altre teatre, també ambulat, que per aquells mateixos anys venia a Granollers. Es deia Teatro Chino de Manolita Chen –a mi em feia molta gràcia el nom: el trobava sonor i simpàtic. Molts anys després, vaig saber que la Manolita Chen vivia feliçment a la costa andalusa, on era una transsexual molt estimada, i regentava un restaurant. Una supervivent de l'homofòbia.

Si alguna cosa em feia pessigolles a la panxa, era la perspectiva d'anar al cinema el diumenge a la tarda. N'hi havia per triar: des de la *pelé* que feien a la sala parroquial –on suportàvem estoicament la tortura d'uns bancs que semblaven pensats per fer-hi penitència– fins a la programació del cine Canigó, de la qual encara recordo una pel·lícula que em va arribar a l'ànima: *Es grande ser joven*. En fi, hi ha sensacions que s'instal·len per sempre a la memòria; en el meu cas, persona claustrofòbica com sóc, puc reviure fàcilment les increïbles aglomeracions al vestíbul del cine Mundial per veure, posem per cas, la Debora Kerr fent de *Reina Virgen*. La gentada anava entrant sense parar i s'hi estrenyia més i més fins que no hi cabia ni una agulla. Jo quedava allà sota, atrapada per un bosc de cames, morta de pànic, fins que obrien les portes de la sala i, en apagar-se els llums, deixava enrere els mals moments passats.

Una a una han anat desapareixent, de la nostra ciutat, les sales de cinema (els polígons comercials –en la meua opinió, i que ningú s'ofengui– no es poden dir ben bé "ciutat", més aviat solen ser una mena d'afegit tirant a depriment). Com us deia, ens hem anat

quedant sense els espais que van aixoplugar la nostra educació sentimental i la nostra fantasia. Com a homenatge pòstum, els anomeno tots per ordre, si no m'erro, de desaparició: el Canigó i el Principal; l'Astoria i el Majestic; el Mundial i finalment els Òscar. Però, com que això és un pregó per anunciar les festes, i no voldria pas posar-vos tristos, declarem la nostra ferma esperança que, més aviat que tard, ens trobarem tots junts fent cua alegrement davant d'un cine al bell mig de la vila.

Alguns dissabtes, i moltes tardes, en sortint d'escola, entràvem a la biblioteca, a aquesta preciosa sala on ara ens hem reunit. Alguns, els més petits, ho feien després d'haver ensenyat les mans a l'Asunción, la zeladora de tota la vida, per veure si estaven netes. Nois i noies ens assèiem junts a la mateixa taula i a més de fer els deures o consultar alguns llibres, xerràvem, això sí, amb veu ben baixa, i gaudíem de la companyia mútua, cosa que, en aquelles edats d'adolescència era molt important. De tant en tant, quan amb la inconsciència pròpia de l'edat feïem massa soroll, les inoblidables bibliotecàries, la Sra. Fina i la Sra. Angelina, ens cridaven a l'ordre, però mai ens vàrem sentir exclosos de la calidesa acollidora d'aquestes parets gràcies al seu saber fer i a la paciència infinita amb què ens tractaven. L'accés fàcil als llibres –en un moment en què per a molts de nosaltres eren difícils d'adquirir– i el tracte planer i cordial de les bibliotecàries, ens feia sentir inclosos en un món que hauria pogut ser gairebé inaccessible.

En els anys 1960, hi havia molt pocs estudiants universitaris a Granollers i gairebé tots ens coneixíem. Ens trobàvem al tren i feïem una colla força ben avinguda. Recordo que alguns, i sobretot algunes, ja "apuntaven maneres", com ara la Marta Estrada, que s'asseia al vagó, obria un llibre i desapareixia durant tot el trajecte, mentre la resta xerràvem animadament. Doncs bé, en els anys de què parlo, si bé encara no havíem perdut les sales de cinema, és ben veritat que el jovent d'aleshores anava molt escàs d'espais per fer trobades, per compartir l'estona o muntar qualsevol activitat. La colla d'estudiants sovint quedàvem a l'Europa on, amb certes ínfules de *gauche divine*, parlàvem de política, d'art, de teatre o d'altres temes, diguem-ne, no tan "transcendents". Fins a tal punt va arribar l'entusiasme dels tertulians i de les tertulianes que vàrem acabar demanant a la M. Antònia, la mestressa de la fonda, un racó per reunir-nos. I ens va donar la fantàstica

solució de fer-ho al celler, al qual es baixava per una escala que, si no recordo malament, s'obria on ara hi ha l'ascensor. Era un espai no gaire gran, amb sostre de volta catalana i gairebé ocupat del tot per una taula enorme, rectangular, de fusta massissa. Les parets devien estar cobertes de lleixes amb ampolles, però, curiosament, és un detall que he oblidat. Sí que recordo, en canvi, com, asseguts al voltant de la taula, tot conversant, volíem arreglar el món. I com ens sentíem d'importants i "d'existencialistes", i que la Simone de Beauvoir, el Jean-Paul Sartre i la Juliette Gréco em perdonin!

Però el que més va cohesionar i eixamplar el grup dels estudiants van ser les obres de teatre que durant uns quants anys vàrem representar per la festa de Sant Tomàs d'Aquino, al mes de març. Tinguérem la sort de comptar amb dues persones clau que foren l'ànima de tot aquell projecte: en Ramon Munné i en Josep M. Botey. És difícil transmetre l'entusiasme, l'energia desbordant que ens posseïa quan muntàvem una obra. La programació sempre era ambiciosa, d'un gran nivell: Carlos Muñiz, Dürrenmat, Brecht, Chejov..., res no ens aturava. Fins i tot vàrem gosar muntar una sarsuela, *La corte de Faraón*, no a cap sala de teatre, sinó al soterrani de can Cumella, amb certa actitud *underground*, perquè era una obra prohibida! Posàrem en escena aquella "transgressió" amb uns formidables decorats de paper i uns actors i unes actrius entregats. Amb la sala plena i tothom petat de riure, fou un gran èxit! Poc temps després, la sala del Casino va ser la seu de l'enyorat Festival de Teatre, impulsat per l'Associació Cultural i del qual, anys més tard, va ser ànima en Gregori Resina, que tant trobem a faltar. En aquells anys, tots junts vàrem aprendre a estimar el teatre per sempre. N'hi ha que encara ara segueixen fent d'actors i d'actrius. D'altres, fins i tot es van dedicar a construir teatres.

En aquest mes de maig, tan ric en esdeveniments, homenatgem la figura de Salvador Casanova. Aquest ha estat el primer nom que m'ha vingut al cap quan, redactant aquest pregó, feia memòria de l'atmosfera que es respirava a Granollers en els anys 1960 i 1970, a les darreries del franquisme. I el record d'en Salvador i el seu exemple per als més joves, m'ha fet venir al pensament, com si tirés d'un fil, altres noms que en aquell temps de compromís, i també d'aprenentatge de ciutadania, foren per a molts de nosaltres –entre ells alguns d'aquells estudiants que es veien a l'Europa per arreglar el món

tot fent conversa—, dic, que foren un referent de llibertat i de lluita per la democràcia. Parlo d'en Josep Verde, de l'Esteve Sala, d'en Pere Canal, d'en Josep Cardús, d'en Jaume Camp, del mateix Salvador... Parlo del grup del *Granollers Comunitat Cristiana*, la revista setmanal que editava la parròquia i que molts dels presents de ben segur vàreu conèixer. Poc més tard, els moviments polítics i cívics van anar prenent embranzida i molts altres noms es van sumar a la lluita. Voldria recordar-ne alguns: en Joan Camps, en Miquel Blancher, la Rosa Ribas, la Francesca Martín, en Jordi Valls, en Rafael Montserrat, la Tuní Jordana, en Frederic Malàs, en Rafael Ballús... i tants d'altres.

En aquells anys, estava representat a la nostra ciutat, amb més o menys pes, gairebé tot el ventall de partits i d'organitzacions antifranquistes que havien anat sorgint a Catalunya. Cada un a la seva manera, segons els mitjans i els objectius polítics, feia de mosca vironera de la dictadura: assistint a manifestacions i organitzant-les, fent mítings a les fàbriques, passant gent a l'altre cantó dels Pirineus o redactant i imprimint *octavetes* amb unes màquines del tot surrealistes, però molt útils, que es deien "vietnamites". Fulls que, una vegada llestos, es repartien per pobles i poblets de la comarca, invariablement a cavall d'un dos cavalls atrotinat o d'un sis-cents no gaire més galdós. També les entitats "legals": els Amics de l'ONU, l'Associació Cultural, Joventuts Musicals, l'Agrupació Sardanista, Òmnium Cultural... es van posar al servei de la ciutadania.

En fi, la llista seria llarga i no voldria cansar-vos. Permeteu-me només que rememori el gran esforç unitari que va ser l'Assemblea de Catalunya i la il·lusió que va generar durant un temps a tanta gent de la nostra ciutat, sobretot quan l'any 1976 va tenir lloc la Marxa de la Llibertat.

Seguint aquest recorregut per la meva geografia emocional de Granollers no deixarem encara la noció de *llibertat*.

La llibertat és una llibreria. Així ho expressa el gran Joan Margarit en un dels seus poemes. Quan recordo aquest vers, sempre em ve al cap La Gralla vella, la del carrer del Museu. Aquell espai petit que, com per art de màgia, o potser per obra i gràcia dels qui hi

treballaven –la Tuní, en Frederic, la Rosa, la Mercè, la Pilar...– es va convertir en un punt obligat de trobada d'una colla de gent. Era una llibreria amb valor afegit, amb una vibració especial i una consciència cívica que depassava la pura tasca, tan noble, de despatxar llibres. Sempre hi havia, a part de les últimes novetats editorials –que sovint trobaves en caixes apilades al mig de la botiga, a causa del poc lloc– sempre hi havia, dic, un projecte o una activitat cívica que es donava a conèixer. I una atmosfera que propiciava l'amistat i la conversa. Per exemple, recordo que, en l'episodi dramàtic i grotesc del 23–F, el meu primer impuls i el d'altres, va ser passar per allà, com si volguéssim esvaïr amb la companyia mútua la preocupació i el desconcert de tots plegats.

Afortunadament, La Gralla no ha desaparegut, tot al contrari, i fem vots perquè duri molts anys amb la mateixa empenta, junt amb les altres llibreries, antigues i emblemàtiques o més recents, de la nostra ciutat. Esperem que mai els falti el suport incondicional de la ciutadania.

I vaig acabant.

Com us deia al principi, jo he estat professora durant dos terços de la meua vida. He fet la meua feina amb més o menys encert, però sempre des de la convicció que l'educació i la cultura són camins cap a la llibertat i la realització personal, i que són fonamentals per a la convivència. També he cregut, i crec, que la tasca del mestre va més enllà de la instrucció, és a dir, de la simple transmissió de coneixements acadèmics, tot i ser aquests molt importants. I per últim, que l'accés a l'educació i a la cultura és un dret irrenunciable, que no admet exclusions.

Al llarg del temps, he compartit aquest ideari bàsic amb la majoria de companys i companyes de l'Antoni Cumella, el meu estimat “insti” i dels altres llocs on vaig treballar. També l'he compartit amb molts i moltes mestres, i fins i tot pares i mares, d'aquí i de la comarca. Granollers és i ha estat una ciutat activa i participativa en els temes de l'educació. Ja l'any 1971 vàrem organitzar la primera escola d'estiu, tasca que en aquest moment, amb moltes d'altres, el Casal del Mestre continua, amb la Lluïsa Salvador

al davant. Anys més tard, lluitàvem per aconseguir que els amos de la Roca Umbert s'avinguessin a cedir un solar buit que tenien a la cantonada entre el carrer de Roger de Flor i la carretera, davant mateix de la fàbrica. Després de molta brega i unes hores d'ocupació incloses, ho vam aconseguir. Ara és el pati del Cangur. El 1979, Granollers va acollir més de 25.000 persones vinculades al Col·lectiu d'Escoles per l'Escola Pública Catalana, del qual formava part la de Sant Esteve, cooperativa de pares i mestres, i ara escola pública Salvador Espriu. Avui ens hem de felicitar, i molt, pel fet que Granollers tingui un paper actiu en la Xarxa de Ciutats Educadores, que acaba de celebrar aquí, amb èxit, la IX trobada.

Una última reflexió, si em permeteu.

Si comparem la situació dels anys 1960, quan jo vaig començar, amb la d'ara, els avenços, pel que fa a l'escola pública, són incontestables. És cert que hi ha molts reptes al davant, però no hi ha marge per al desànim, i crec que això tothom ho té molt clar. L'educació és, necessàriament, una tasca optimista perquè assolir els seus objectius és vital per a nosaltres.

“Educar”, segons el diccionari, significa “formar, ensenyar i instruir els infants, i també els adults, per tal d'aconseguir el desenvolupament integral de la seva personalitat”. En segon lloc, també vol dir: “Ensenyar urbanitat”. I “urbanitat”, paraula, per cert, desprestigiada, ve del mot llatí *urbs*, el significat del qual és, precisament, “ciutat”. Modernitzant el terme, podem dir que, així mateix, educar significa “ensenyar ciutadania”.

En aquesta tasca, doncs, tots hi estem implicats i de cap manera podem ni volem defugir-la.

I ara sí.

Després d'aquest recorregut per la geografia de la memòria, i com que sóc de les que penso que el nostre temps sempre és el temps present, us convido a les festes: passegeu

pel Firal, aneu a ballar sardanes, crideu i salteu en els concerts de *rock*, emocioneu-vos amb els castellers o amb les havaneres, atipeu-vos de gust, gaudiu de la passada, animeu els equips, ensumeu l'olor del bestiar, pugeu als *cavallitus*, submergiu-vos al foc de l'Ascensió i passeu-vos-ho bé!

Moltes gràcies per haver-me escoltat.

Montserrat Lorente Oliver
Granollers, XX de maig de 2009

Ajuntament de Granollers